

ISSN 1810-4835

Українська КЕРАМОЛОГІЯ

■
Національний
науковий
щорічник

ЗА РІК 2017

Книга XII

Том 2

*Світлій пам'яті
філософа-естетика, керамолога
й колекціонера старожитностей
Леоніда Сморжа
(1927–2009)*

Національна академія наук України
Інститут керамології – відділення
Інституту народознавства НАН України

Міністерство культури України
Національний музей-заповідник
українського гончарства в Опішному

УКРАЇНСЬКА КЕРАМОЛОГІЯ

Національний науковий щорічник

Заснований 2001 року

ЗА РІК 2017

Книга XII / Том 2

ЕСТЕТИКА БУТТЯ. ДІАЛОГИ ЕПОХ І КУЛЬТУР

За редакцією
професора
Олеся Пошивайла

Опішне

Видавництво

«Українське Народознавство»
Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному

2019

National Academy of Sciences of Ukraine
Institute of Ceramology – Branch of Ethnology
Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine

Ministry of Culture of Ukraine
National Museum of Ukrainian Ceramics
in Opishne

UKRAINIAN CERAMOLOGY

The National Scientific Yearbook

Established in 2001

For year 2017

Book 12 / Volume 2

**THE AESTHETICS OF EXISTENCE.
DIALOGUES OF EPOCHS AND CULTURES**

Edited by
Oles Poshyvailo,
Professor

Opishne

Ukrainian Ethnology

**Publishing House
of the National Museum
of Ukrainian Pottery in Opishne**

2019

УКРАЇНЬКА КЕРАМОЛОГІЯ : національний науковий щорічник. За рік 2017 : Естетика буття. Діалоги епох і культур / за редакцією професора Олеса Пошивайла. – Опішне : Українське Народознавство, 2019. – Кн. XII. – Т. 2. – 504 с.

ISSN 1810-4835

У другому томі дванадцятій книги Національного наукового щорічника «Українська керамологія» подано матеріали Національного наукового філософсько-керамологічного симпозиуму «Естетика буття. Діалоги епох і культур». Метою його проведення був розвиток науки про чуттєве пізнання світу, вивчення природи естетичної свідомості, актуалізація філософських студій мистецтва, обговорення сучасних проблем філософії, естетики й керамології.

Частину матеріалів присвячено 90-річчю від дня народження філософа й керамолога, доктора філософських наук, професора Леоніда Сморжа (1927–2009).

Для керамологів, філософів, істориків, мистецтвознавців, художників-керамістів, викладачів навчальних закладів мистецького спрямування, усіх, хто цікавиться культурною спадщиною України

КЛЮЧОВІ СЛОВА: українська керамологія, культурна керамологія, кераміка, гончарство, філософія, філософія творчості, естетика, Україна

The second volume of the twelfth book of the National Scientific Yearbook *The Ukrainian Ceramology* presents the materials of the National Scientific Philosophical-Ceramic Symposium *Aesthetics of Existence. Dialogues of Epochs and Cultures*. Its purpose was to develop the science of sensual knowledge of the world, to study the nature of aesthetic consciousness, to actualize philosophical studies of art, to discuss contemporary problems of philosophy, aesthetics, and ceramology.

Part of the materials is dedicated to the 90th anniversary of the birth of the philosopher and ceramologist, Doctor of Philosophy, Professor Leonid Smorzha (1927–2009).

The book is intended for ceramologists, philosophers, historians, art critics, ceramic artists, teachers of art schools, for all the people who are interested in the cultural heritage of Ukraine.

KEY WORDS: *Ukrainian ceramology, cultural ceramology, ceramics, pottery craft, philosophy, philosophy of creativity, aesthetics, Ukraine*

Свідоцтво про реєстрацію
КВ 5424 від 30.08.2001

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

вул.Партизанська, 102,
Опішне, Полтавщина, 38164, Україна;
тел. +38 (05353) 42175, 42416, 42415,
факс +38 (05353) 42175, 42416
opishne-museum@ukr.net,
ceramology@ukr.net;
www.opishne-museum.gov.ua,
www.ceramology-inst.gov.ua,

СЛУЖБА РЕАЛІЗАЦІЇ:

тел. +38 (05353) 42417

Права видавництва «Українське Народознавство» поширюються на всі країни. Перевидання, репродукції, відтворення, виконання за допомогою розмножувальної, аудіовізуальної техніки чи будь-якими іншими засобами, а також приватні копії можуть бути виконані лише з дозволу видавництва «Українське Народознавство»

■ All rights reserved. No part of this book may be reproduced or utilized in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the copyright owner

■ Думки авторів статей не завжди збігаються з уявленнями упорядника й офіційною думкою Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України та Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному

■ Редакція залишає за собою право наукового редагування керамологічної термінології, відповідно до сучасного рівня керамологічних знань і уніфікованого термінологічного словника, затвердженого Вченими радами Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України та Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному

ЗАСНОВНИКИ:

Інститут керамології – відділення Інституту народознавства НАН України
Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному

•НАУКОВЕ ВИДАННЯ•

Рекомендовано до друку вченими радами
Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України
та Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному

Видання здійснено в рамках виконання
відомчих наукових проектів

Національної академії наук України

«Історія української культурної керамології кінця XVIII – XXI століття:
етапи, особливості розвитку, здобутки» (держ. реєстр. №0113U001053),
«Персоналії українського гончарства як чинник збереження й розвитку
етнокультури України кінця XIX – початку XXI століття
(біографії, образний світ, художня стилістика, творча спадщина)»

(держ. реєстр. №0117U001812)

та наукових проектів

Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному
«Історіографія української керамології (кінець XVIII – початок XXI століття)»

(держ. реєстр. №0113U001044),

«Персоналії українського гончарства

як чинник збереження й розвитку етнокультури України

кінця XIX – початку XXI століття

(біографії, образний світ, художня стилістика, творча спадщина)»

(держ. реєстр. №0118U003875)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

■ Голова

Олесь ПОШИВАЙЛО, доктор історичних наук, професор *(Опішне)*

■ ВІДДІЛ ІСТОРИЧНОЇ, АРХЕОЛОГІЧНОЇ, ЕТНОГРАФІЧНОЇ (АНТРОПОЛОГІЧНОЇ), МУЗЕЄЗНАВЧОЇ КЕРАМОЛОГІЇ

Валентина БОРИСЕНКО, доктор історичних наук, професор *(Київ)*

В'ячеслав МУРЗІН, доктор історичних наук, професор *(Запоріжжя)*

Микола МУШИНКА, іноземний член НАН України,
доктор філологічних наук, професор *(Гряшів, Словаччина)*

Ігор ПОШИВАЙЛО, кандидат історичних наук *(Київ)*

Костянтин РАХНО, доктор історичних наук *(Опішне)*

Петро ТОЛОЧКО, академік НАН України,

доктор історичних наук, професор *(Київ)*

■ ВІДДІЛ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ (ХУДОЖНЬОЇ) КЕРАМОЛОГІЇ

Орест ГОЛУБЕЦЬ, член-кореспондент Національної академії
мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор *(Львів)*

Олена КЛИМЕНКО, кандидат мистецтвознавства *(Опішне)*

Михайло СЕЛІВАЧОВ, доктор мистецтвознавства, професор *(Київ)*

Дмитро СТЕПОВИК, доктор мистецтвознавства,
доктор філософських наук, доктор богословських наук, професор *(Київ)*

Олександр ФЕДУРЮК, академік Національної академії мистецтв України,
доктор мистецтвознавства, професор *(Київ)*

■ ВІДДІЛ КЕРАМОЛІНГВІСТИКИ

Павло ГРИЦЕНКО, доктор філологічних наук, професор *(Київ)*

Михайло НАЄНКО, доктор філологічних наук, професор *(Київ)*

Любов СПАНАТІЙ, кандидат філологічних наук, доцент *(Миколаїв)*

Микола СТЕПАНЕНКО, доктор філологічних наук, професор *(Полтава)*

■ НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ФІЛОСОФСЬКО-КЕРАМОЛОГІЧНИЙ СИМПОЗИУМ «ЕСТЕТИКА БУТТЯ. ДІАЛОГИ ЕПОХ І КУЛЬТУР» (до 90-річчя від дня народження філософа й керамолога, доктора філософських наук, професора ЛЕОНІДА СМОРЖА)	
■ Інформаційне повідомлення	12
■ Загальні відомості	14
■ Найголовніші заходи	18
■ Програма	21
■ ФОТОЛІТОПИС ФІЛОСОФСЬКО-КЕРАМОЛОГІЧНОГО СИМПОЗИУМУ	37
■ МАТЕРІАЛИ ФІЛОСОФСЬКО-КЕРАМОЛОГІЧНОГО СИМПОЗИУМУ	89
Академічна доброчесність Леоніда Сморжа як стиль життя й філософування <i>Наталія Мозгова (Київ)</i>	90
Естетосфери гастики в романі Мюріель Барбері «Ласощі» <i>Наталія Жукова (Київ)</i>	94
Естетичні колізії й досвід традиційності в сучасних українських культурних реаліях <i>Сергій Волков (Київ)</i>	102
Естетична значущість розвитку конвенціональних засад суспільних інтеракцій у полікультурних суспільствах <i>Валентина Судакова (Київ)</i>	109
Сліди гончарського фольклору в літописах, художніх полемічних і філософських творах XI – кінця XVIII століття <i>Костянтин Рахно (Опішне, Полтавщина)</i>	118
Християнські рецепції гончарства в українському домодерновому суспільстві <i>Оксана Коваленко (Опішне, Полтавщина), Ігор Сердюк (Полтава)</i>	130
Конструкт тілесності в сучасному мистецтві <i>Наталія Шолуха (Харків)</i>	136
Лінгвофілософське вчення Олександра Потєбні як джерело естетики Дмитра Овсянико-Куликовського <i>Богдан Матюшко (Київ)</i>	141
Олексій Гіляров: творчість як універсальний акт вияву людської сутності <i>Ірина Березінець (Київ)</i>	150
Формування української акторської кіношколи під впливом видатного режисера Леся Курбаса <i>Віолета Демещенко (Київ)</i>	155
Три виміри постмодерної культури: постонтологія, постантропология, постестетика <i>Денис Берездецький (Харків)</i>	163
Колективне й особистісне в українському гончарстві (за матеріалами зібрання Леоніда Сморжа) <i>Олена Клименко (Київ)</i>	172